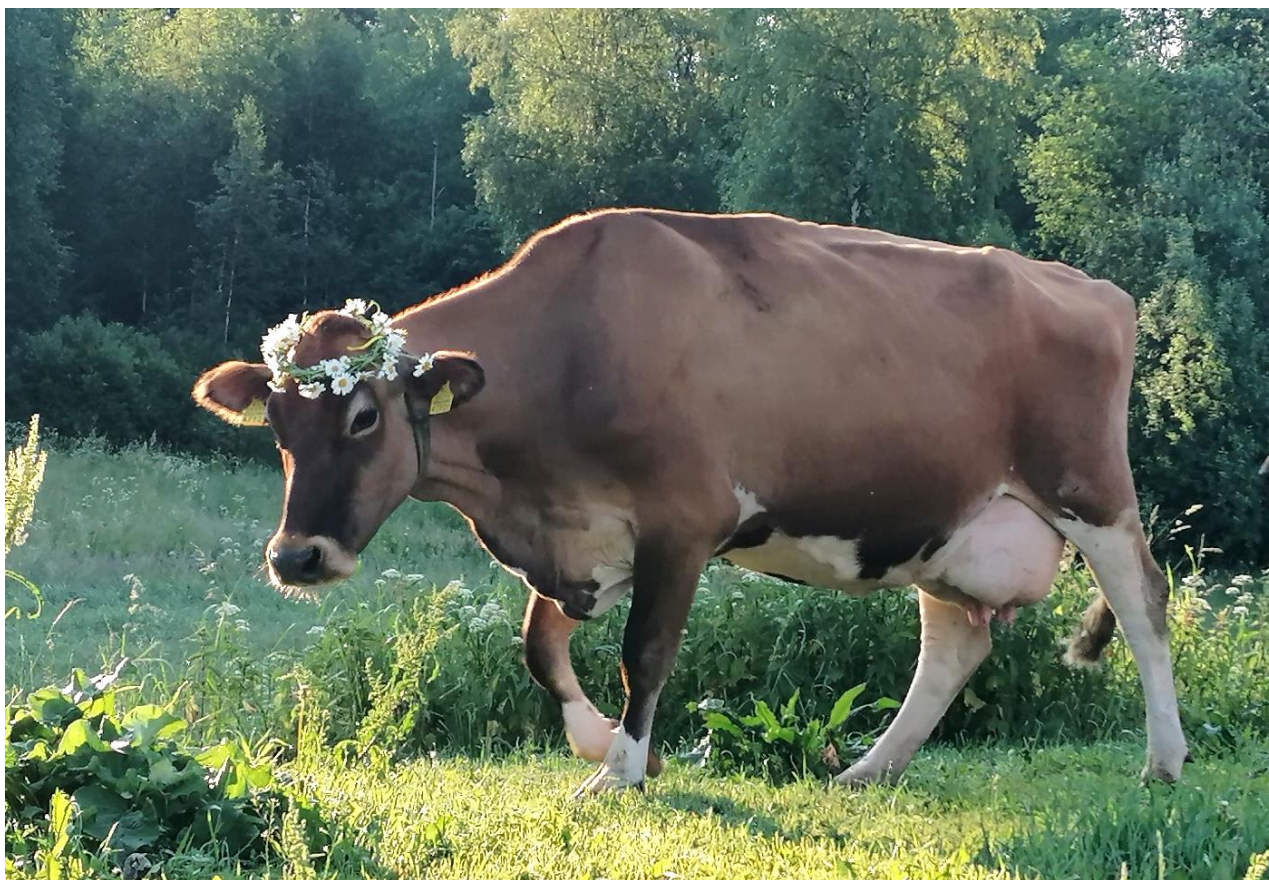

Jaanilaupäeval pidi pärjad panema loomadele pähe. RKM II 308, 120/1 (3) < Karula khk – M. Hiimäe (1973) Foto: L. Freiberg

Ilosat jaaniaigu!

Me alustime haina üt's nätäl enne jaani. Üteldi, et sis ei ole viil suurt vett. Vana jaani ümbre tullive nuu suure' vihma'. *RKM II 225, 327 (24) < Karula khk – E. Tampere (1967)*

Jaaniapäeva öösi kisti umbrohtu viljapõllult, et siis pääle jaaniapäeva umbrohi põllult kaoks. *E 77266 (4) < Karula khk – V. Kõiv (1931)*

J[a]anipäiva ööse käüva nema oma põllo ümbre, tsuskava oma põllo sisse lehilisi puid ehk puuosse ning käüvä ratsal hobesega ümbre oma maa piiri, niikavva kui päiv tõsep. *ÕES, EK 137, 6 (7) < Karula khk – Frd. Meyer (1841)*

Jaanipäiva peitakse õige suure au sees, enne jaanipäiva olevat lilled ja heinad kõik rohtu täis, mis pääle jaanipäiva ära kaduvat. *H III 30, 895 (9) < Karula khk – J. Sööt (1902)*

-
- Looduse hüvede hindamine
 - Miljööväärtuslikud alad
 - Infot jahimeestelt ja 2020. a raietest
 - Kruusateede remondist
 - Karula regilaulud kogukonnaportaalis
 - Ratsarännak Karulas
 - Alakonnu talu taastamise lugu
 - Vanad talunimed Kaika kandis 2
 - Loeme üle Karula pääsukesed
 - Uus tulija Ähijärve ääres
-

Karula kandi looduse hüved

Inimene sõltub loodusest ja meid ümbritsevatest ökosüsteemidest – metsadest, niitudest, märgaladest, veekogudest. Meie sõltuvus loodusest on meile sageli nähtamatu ja me sellele ei mõtle, kui tähtsad on meile toimivad aineriided, vesi, õhk, mullateke, kliimaregulatsioon, tolmeldamine, hästi toimivad looduslikud interaktsioonid, mis hoiavad kontrolli all kahjuripuhanguid või haigustekitajate levikuid. Kui me viimase sajandi progressivaimus ka püüame end veenda tehnoloogia ja inimhõimuse ülemvõimuse, siis sõltub siiski keskkonna elukõlblikkus vaid loodusest. Hästi toimivad ökosüsteemid tagavad lisaks elurikkuse säilimisele ka inimesele eluks vajalikud hüved: puhta vee ja õhu, ehitus- ja küttematerjalid, viljaka mulla, toidu, kehalise tervise, vaimse rahulolu jpm. Selliseid looduse omadusi, mida me inimestena hädasti vajame ja kasutame, nimetatakse looduse hüvedeks ehk tehnilisema nimega ökosüsteemiteenusteks. Loomulikult vajame me loodust tervikuna – poleks ju meid ümbritsevat keskkonda olemaski, kui poleks loodust – ning seetõttu tundub esmapilgul üsna väärt hakata looduse omadusi lahterdama inimesele kasulikeks ja vähemkasulikeks. Rohkemgi veel, tundub väärt pidada loodust "teenusepakkujaks". Siiski aga on ökosüsteemiteenuste defineerimine ja nende tuvastamine vajalik – seni, kuni meil sisemist vastutustunnet ja oskust looduse protsesse säilitada ei ole, on tegu viisiga, mis võimaldab põimida majandussüsteemi ning looduse säilimise vajaduse. See lähenemine aitab mõista, et loodusel ja tema omadustel on reaalne väärtus ka siis, kui see turul ostmiseks-müümiseks ei ole või kui me seda arvesse võtta ei taha. Seni kuni me seda väärtust ei sõnasta, kaardista ning hinda, me teda ka arvestada ja hoida ei oska. Seda on viimane sajand üsna selgelt näidanud.

Looduse hüvesid on arvukalt ning neid saab lahterdada reguleerivateks, materiaalseteks ja mittemateriaalseteks hüvedeks. Reguleerivad hüved on kõik need looduse omadused, tänu millele on meie keskkond selline nagu me vajame – aineriided toimivad, teistele liikidele on olemas elupaik, mullateke toimib, tolmeldamine eksisteerib, magevee hulk ja kvaliteet on tagatud ning veerežiim on reguleeritud. Reguleerivad hüved on need, mida me isegi parema tahtmise jooksul kuidagi asendada ei saaks. Me ei suuda tolmeldajate kombel õielt õiele lennelda, et tolmeldada 80% kõigist taimeliikidest

(sest just nii palju maakera taimedest sõltub looduslikest tolmeldajatest) või tolmeldada 150 Euroopas kasvatatavat putukatest sõltuvat põllukultuuri. Ei suuda me ise laguprotsessidega tegeleda ega maastike aineriideid juhtida – need on protsessid, mis sõltuvad meid ümbritsevatest liikidest, elurikkusest ja ökosüsteemide seisundist. Reguleerivad hüved aga on just need, mille toimimist me viimasel viiel aastakümnel nii globaalsel tasandil kui Euroopas oleme oluliselt kahandanud. Peamiselt intensiivse põllumajanduse, metsanduse (sh kuivendamise) tõttu on kahjustunud ökosüsteemide seisund ja langenud elurikkus üle Euroopa ning see on kahandanud elupaikade säilitamise, tolmeldamise, magevee hulga ja kvaliteedi reguleerimise, mullatekke ja üleujutuste reguleerimisega seotud hüvesid. Kuigi see on üsna keerukas, on ka reguleerivaid ja kultuurilisi hüvesid võimalik külmaadesse rahanumbritesse tõlkida. Näiteks Euroopa ja Kesk-Aasia kohta on arvatud, et loodus pakub meile märkamatu taustaks kontinendi iga hektari kohta aastas elupaikade säilimise hüve ca 765 dollari väärtuses, kliima reguleerimist 464 dollari väärtuses, magevee kvaliteedi reguleerimist ca 1965 dollari ning õhukvaliteedi reguleerimist ca 289 dollari väärtuses. Juba sellise väikese valimi hüvede reaalne mõju meie majandussüsteemile on massiivne. Kuigi me neid numbreid täna majandusarvestuses ei kasuta, on looduse taastamine reaalne tulu ja looduse hävimine reaalne kulu.

Materiaalsed hüved on need, mida me oleme seni päris hästi osanud arvesse võtta: metsast raievat puit, rohumaadel kasvav loomasõõ, bioenergiaks kasutatav biomass, ka metsamarjad, kasemahl, turvas, ulukiliha, põllul võrsuv toit, ehk kõik need loodusest pärinevad ressursid, mida me ostame ja müüme. Ka materiaalsete hüvede hulgas on osad sellised, mida me oleme oskuslikult maksimeerinud – näiteks puit, biomass või toit – ning neid, mis puidu või biomassiga võrreldes lõõgile ei pääse, näiteks metsamarjad. Just materiaalsed hüved on need, mille suurendamise arvelt me oleme kahandanud samuti eluks hädavajalikke reguleerivaid hüvesid. Näiteks väetatud kultuurheinamaa pakub rohkelt loomasõõta, kuid võrreldes loodusliku liigilise koosseisuga niiduga on oluliselt kahanenud võime pakkuda toitu ja elupaika teistele liikidele, sh

tolmeldajatele, kahanenud on vastupidavus kahjuritele ning muutnud on aineriingete dünaamika.

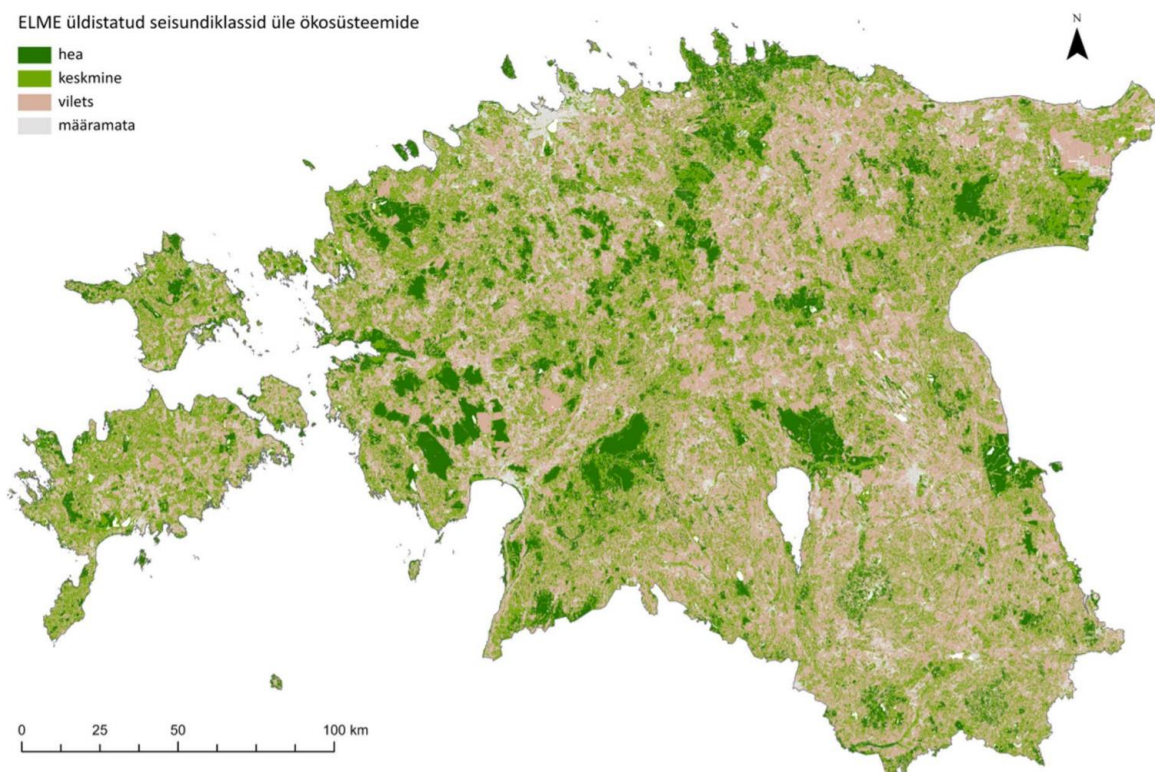
Kõige keerukamad hinnata ja majandusarvestuses arvesse võtta on aga **mittemateriaalsed hüved**, mille hulka kuulub meie suhe loodusega, inspiratsioon ja kodukoha tunne, loodusest mõjutatud vaimne ja füüsiline tervis, esteetiline nauding ja vaimne rahulolu, aga ka pärandkultuur ja teadmised traditsioonilisest looduskasutusest. Siia hulka võib lugeda ka tulevikuväljavaadete säilimise – kõik need tegurid, mille kohta meil täna pole aimugi, et meie või meie tulevased põlvkonnad neid vajavad, olgu nendeks siis loodusest saadavad ravimid, toit või looduses toimuvad protsessid, mis aitavad ka kliimamuutuste tingimustes hoida meie elukeskkonda.

Kuidas puutub siia Karula?

Nii globaalsel kui lokaalsel tasandil, näiteks Eestis, ohustab looduse pakutavaid hüvesid inimeste jaoks elurikkuse vähenemine. Selleks et loodus saaks jätkuvalt inimestele hüvesid pakkuda, peame tagama elurikkuse ja heas seisus ökosüsteemide säilimise. Euroopa Liit on eesmärgiks võtnud, et looduse hüved tuleb integreerida majandussüsteemi ning nendega peab edaspidi maakasutuslikes otsustes arvestama

hakkama. Selleks on loodud programm, mille esimeseks sammuks oli liikmesriikide looduse seisundi ning looduse poolt pakutavate hüvede kaardistamine aastaks 2020. Eestis viis kaardistamist läbi Keskkonnaagentuuri tellimisel Eesti Maaülikooli ning Tartu Ülikooli teadlased. Kokku kaardistati ELME nimelise projekti raames Eesti ökosüsteemid, nende seisund ning kaardistati 27 looduse hüve nii reguleerivate, materiaalsete kui mittemateriaalsete hüvede hulgas. Näiteks koostati kaardikihid tolmeldamise seisundi, loodusliku kahjuritõrje seisundi, puitse või rohtse biomassi kättesaadavuse, ülejutuste reguleerimise või muldade süsinikuladestamise võime kohta. Karula rahvuspark oli projekti käigus üheks pilootalaks, kus muuhulgas mängiti läbi ka erinevate looduse hüvede kättesaadavuse muutumine erinevate maakasutuslike otsuste puhul. Töö tulemused on kättesaadavad Keskkonnaagentuuri kodulehel (www.keskkonnaagentuur.ee/elme).

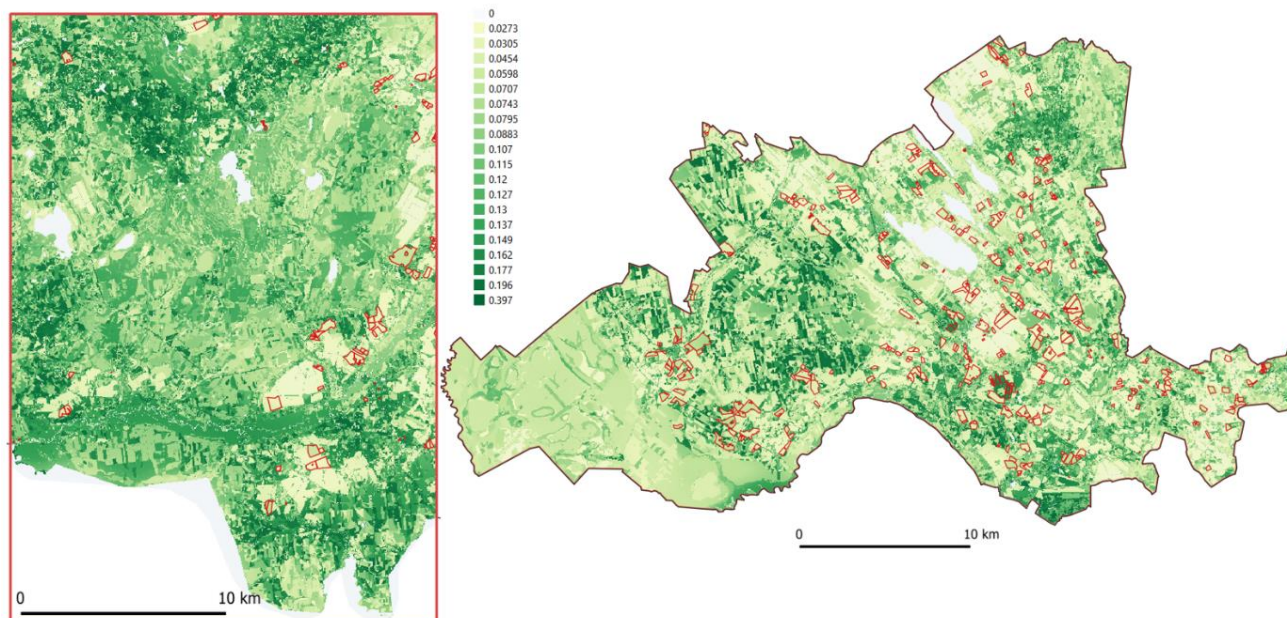
Mis siis leiti? Esiteks tuvastati, et Eesti ökosüsteemide seisund pole sugugi nii hea, kui me armastame mõelda. Heas seisundis elupaigad on Eestis valdavalt koondunud kaitstavatele aladele ning üle-eestiliselt on heas seisundis 11% Eesti maismaaökosüsteemidest, keskmises 33% ning viletsas seisundis 47% (joonis 1).

Joonis 1. Eesti ökosüsteemide seisundi kaart. Rohelised toonid näitavad paremas seisus ökosüsteeme, punakad toonid kehvemaid. Välja joonistuvad Eesti kaitstavad alad, sealhulgas Karula rahvuspark.

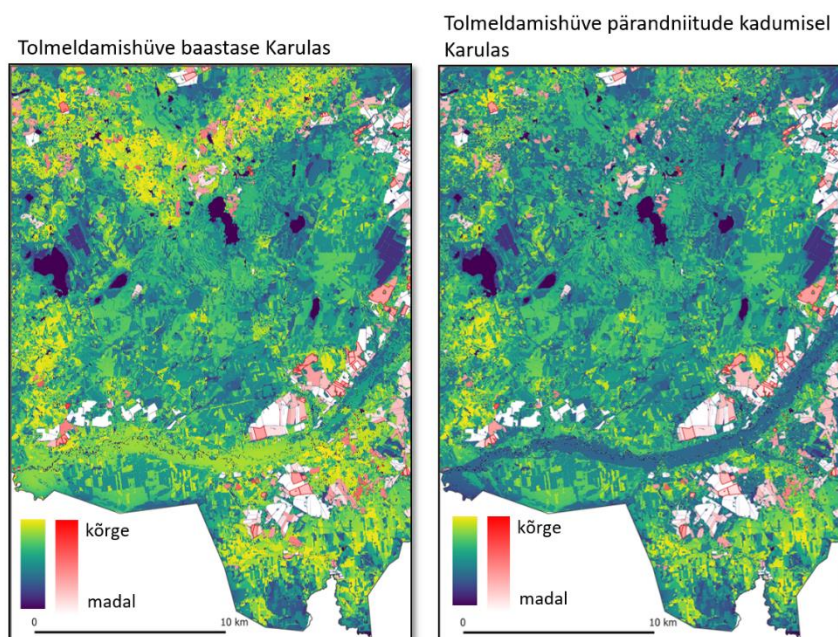
Kaardistatud looduse hüvedest olid samuti paljud hüved paremini esindatud just kaitstavatel aladel. Näiteks võrdlesime Karula rahvusparki tolmeldamishüve Tartu piirkonna tolmeldamisega ning analüüsile tuginedes on Karula piirkonnas nii looduslike koosluste kui ka viljapuuaedade tolmeldamine oluliselt parem kui Tartumaal (joonis 2).

Tolmeldamishüve Karula ja Tartu pilootaladel

Joonis 2. Tolmeldamishüve pakkumine Karula ja Tartu pilootaladel. Mida tumedamad toonid, seda parem on seis tolmeldamisega. Punase piiriga on tähistatud 2019. aastal tolmeldamist vajavad põllukultuurid. Tartumaal on tolmeldamist vajavaid põllukultuure palju, kuid tolmeldamise hüve pakkumine on väiksem kui Karulas.

Mängiti läbi ka erinevad maakasutusstsenaariumid. Näiteks vaadati, mis juhtuks Karulas tolmeldamishüvega siis, kui kõik piirkonna pärandniidud peaks mingil põhjusel hävinema. Pärandniidud on tolmeldajate oluliseks koduks ning kuigi Karula piirkonnas kasvatatakse tolmeldamist vajavaid kultuure vaid ca 600 hektaril, kahaneks pärandniitude kadumisel põldude tolmeldamine ja seeläbi ka saagikus tänasega võrreldes 7% (joonis 3).

Joonis 3. Tolmeldamishüve muutumine Karulas niitude hävimisel. Siniste-kollaste toonidega on tähistatud elupaikade poolt pakutav tolmeldamine – mida kollasemad toonid, seda rohkem on alal tolmeldajaid. Vasakpoolsel kaardil on pärandniidud tänases seisus, parempoolsel kaardil on pärandniidud hävinud. Punaste toonidega on tähistatud 2019. aastal külvikorras olnud põllumaad – mida punasemad on toonid, seda paremini on vastaval põllul tagatud tolmeldamise hüve kättesaadavus.

Antud lähenemine on üheks esimeseks sammuks teekonnal, mis võimaldaks edaspidi looduse tähtsust paremini arvesse võtta nii maakasutuse otsustes kui majandussüsteemis tervikuna. Ega praegu ei oska ette nähagi, kuhu see kõik viib ja kas üleüldse on tegu elujõulise lähenemisega. Üks on aga selge - miskit peab muutuma, sest pikaajaliselt oluliste hüvede negatiivsete trendidega ei toimeta. Mulle ka tundub, et täna on looduskaitsega üheskoos toimivatel piirkondadel uus ja tähtis roll. Rahvusparkide elanikel ja ettevõtetel on pikaajaline kogemus looduse ja selle

hüvede säilimist tagavate praktikate rakendamisel. Nüüd tuleb see teadmine viia ka looduskaitsealadest väljapoole - igasse maastikku, igasse linna, igale põllule, igasse ettevõttesse ja otsusesse ka neis piirkondades ja valdkondades, kus loodusele seni tähelepanu pole pööratud. Võtta looduskaitseline mõtteviis ja tuua see otsustele lähemale ning teha see igaühe südameasjaks nii nagu see on olnud Karula rahvuspargis.

Aveliina Helm, Tartu Ülikool ökoloogia ja maateaduste instituut, botaanika kaasprofessor

Miljööväärtuslikud alad valdade üldplaneeringutes

Antsla ja Valga vald koostavad üldplaneeringuid ning selle käigus käsitletakse ühe teemana miljööväärtuslikke alasid. Küsisime, mida mõistetakse miljööväärtusliku alana ning mis sellega kaasneb?

Lenna Hingla, Valga Vallavalitsuse planeeringute juhtivspetsialist: Üldplaneeringu koostamise raames viidi läbi Valga valla hajaasustatud alade miljööväärtuste uuring. Miljööväärtuslikud alad on tüüpilised või ka erilised ehitatud keskkonnad, mis on paigale omaste väärtustega ja osake meie kultuuripärandist. Nendel aladel on see miski, mis köidab sealseid elanikke ja paneb ka piirkonna külalise keskkonda nautima – asustusstruktuur, teedevõrk, maastiku mosaiiksus, avanevad vaated jms. See on väärtus, mida tuleb hoida ja edasi kanda ning eeldab kokkulepet, kuidas alasid tulevikus kasutada. Valga Vallavalitsusel on soov üldplaneeringu raames valla elanikega kokku leppida selliste väärtuslike alade kasutus- ja kaitsetingimused, mis on põhjendatud, asjakohased ning aitavad tuleviku ehitustegevuse ja maakasutuse arengust hoolimata hoida väljakujunenud elukeskkonda ega killusta seda.

Koostatud uuringu fookus suunati aladele, kus tänaseni on hästi säilinud külade plaanistruktuur (talukohtade, krundipiiride, teede ja kõlvikute paiknemine). Esmalt analüüsiti uuringu käigus ajalooliseid kaardimaterjale ja kaardistati kogu valla talukohad, mis on tänaseni säilinud või tuvastati nende kadumine hilisematelt kaartidelt. Talukohtade andmekogu baasil analüüsiti külade ajaloolist plaani- ja maastikustruktuuri kujunemist. Lõpptulemusena tõsteti esile 25 väärtuslikku piirkonda, nende hulgas Rebasemõisa piirkond ja Suure-Apja külatuumik Karula rahvusparki territooriumil. Uuringuga on antud alade väärtuste kirjeldus ja tehtud ettepanek tuvastatud väärtuslike alade kaitseks üldplaneeringuga. Karula rahvusparki territooriumi miljööväärtuslike alade kaitse- ja kasutustingimuste sõnastamisel võeti arvesse ka rahvusparki kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava tingimusi. Valga valla miljööväärtuslike alade uuringu koostas Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledži meeskond (Nele Nutt, Minea Kaplinski-Sauk, Rinaldo Rüütli). Valga valla miljööväärtuslike alade uuringuga on võimalik tutvuda Valga valla veebilehel. Samuti on oodatud lugejate arvamused miljööväärtuslike alade kajastamise kohta Valga valla üldplaneeringus.

Antsla Vallavalitsuse maa- ja planeeringute spetsialist Ester Hommik kommenteeris, et teema on väga kaasahaarav, kuid üldplaneeringu seisukohast on miljööväärtusliku ala mõiste praeguseks, võrreldes algupärasega, palju muutunud. Algselt oli planeerimisseaduses mõeldud miljööväärtusliku alana hoonestusalasid tihedama hoonestusega aladel, ehk planeeringuga määratleti alad, kus kehtestati planeerimisele ja ehitamisele piirangud, mis tulenevad piirkonna hoonete ajaloolis-kultuurilisest eripärast ja vajadusest seda säilitada. Selleks olid siis põhiliselt omanäoliste hoonete grupid. Hästi võtab mõiste arengu kokku juhend "[Miljööväärtused maapiirkonnas](#)", millele on ka Valga vald oma uuringus viidanud.

Karula rahvuspark koos Soome küla, Säre küla, Lümatu, Uhtjärve, Kirikuküla ja Visela külaga on plaanis uues ÜP-s piiritleda väärtusliku maastikuna. Kuna Karula rahvusparkis on juba kaitse-eeskirjast tulenevad tingimused ja piirangud, siis ei tundu mõistlik neid dubleerida. Kui käsitleda miljööväärtusliku ala mõistet kui elamiseks väärtuslik ala, siis kuuluks siia alla kogu Antsla vald. Olemasolevas ÜP-s on miljööväärtusliku alana käsitletud Taberlaane ridaküla ja Kobela alevikus Nurme ja Kalda tänavate hoonestust (ühesugused endisaegsed majandi elamud, mis moodustavad ühtse ansambli). ÜP töökomisjonis koos planeerijatega sai selgeks, et selliselt neid alasid ei ole enam mõistlik määratleda ning eraldi miljööväärtuslikke hoonestusalasid esile ei kerkinud. Hajaasustuses on Antslas reeglina tegemist hajakülaga, kus majapidamised moodustavad eraldi üksused (igaüks omaette ja mida kaugemal naaber, seda parem), kus abihooned on elamu ümber

ehitatud vastavalt reljeefile ja vajadustele. Meil ei ole õuealal sellist ringhoonestust kui näiteks Setomaal. Või ridaküla nagu Peipsi ääres. Eraldi väärtusena võiks välja tuua Vana-Antsla mõisa ümbruse, kuid praeguse ehitusliku seisukorra juures võtab ta ära ka miljööväärtuse kogu alevikult. Kogu ehitustegevus kipub käima nii, et kõigepealt ehitatakse valmis ja siis vaadatakse, kas saab seadustada (kuulen päris tihti, et mida te nõuate kogu aeg projekte). Nii on ka Karula rahvusparkis päris tihti, et ehitatakse ehitist (tee või hoone) valmis ja siis vaatame, mis saab. Õnneks on talupoja tarkus hoidnud ära sellealased absurdsused. Kas Keskkonnaamet on valmis tegema ettekirjutusi kaitse-eesmärgile mittekohaste ehitiste lammutamiseks Karula rahvusparkis?

Valga valla uuringus on välja toodud ka probleemid. Uuringu käigus läbi viidud Valga maakonnaplaneeringu väärtuslike maastike ning üldplaneeringute miljööväärtuste osa analüüs näitab, et miljööväärtuslikkuse määratlemine on seni olnud väga ebaühtlane ning toimunud erinevatel alustel. Väärtuslike maastike kihistuste kõige suuremaks probleemiks on selle suur üldsõnalisus – kuna väärtuslike maastike alad on reeglina suuremastaabilised ning käsitlevad ühekorraga väga erinevat tüüpi väärtuslikkust, on fookus kerge kaduma. Miljööväärtuslike alade osas on probleem kohati jällegi vastupidine ehk määratud on topeltkaitse juba olemasolevatele kultuurimälestistele või siis loodud miljööväärtuslik ala konkreetse arhitektuurse üksikobjekti ümber. Külamaastikega seotud väärtuste määratlemisel on olemasolevad miljööväärtuslikud alad valdavalt napi-ja üldsõnalisel ning ei paku selget ülevaadet põhjustest, mille alusel miljööväärtuslike alade valik on langetatud.

Traditsiooniliste aedade püstitamise õppepäev

Teisipäeval, 10. augustil 2021 algusega kell
11.00 Ähijärvel Meelis Kihulase
juhendamisel.

Õppepäev sisaldab nii loengut kui ka
erinevate tarade praktilist valmistamist.

Õppepäev on osalejatele TASUTA.
Täiendav info ja registreerumine:
Lilian.Freiberg@keskkonnaamet.ee või tel.
5172646

Ülevaade 2020. a kavandatud raietest

Karula rahvuspargis kavandati 2020 aastal raieid kokku 102,6 ha, hinnangulise raie mahuga 3127 tm.

Ülevaade Keskkonnaametilt raieliikide kaupa:

Raieliik	Eramets		Riigimets	
	Pindala (ha)	Raiutav maht (tm)	Pindala (ha)	Raiutav maht (tm)
turberaie	6,1	365	0	0
harvendusraie	11,9	593	6,8	537
sanitaarraie	58,2	891	5,6	68
valikraie	13,9	658	0	0
trassiraie	0,1	15	0	0
Kokku	90,2	2522	12,4	605

Jahimeestelt

Tarupettäi lugejad tundsid huvi, kuidas läheb selle kandi huntidel ja metssigadel ning keda põnevat on jahimehed kohanud.

Hooajal kütiti Antsla jahipiirkonnas 1 hunt ja 1 karu. Hunt on meie piirkonnas täiesti tavaline külaline juba 7-8 aastat ja nüüd ka karu 3-4 aastat. Karu lõhkus juuni algul meie kandis ühe mesitaru.

Ilvese arvukus on tõusuteel ning ka metssiga kosub jõudsalt peale katku taandumist.

Risto Tõniste Antsla Jahimeeste Seltsist

Kruusateede remondiplaanidest

Küsisime Transpordiametilt:

1) Haabsaare-Saru tee on stabiilselt halvas seisus ja tegelik liiklustihedus rahvuspargi keskuse ni oluliselt suurem kui ametlikud numbrid näitavad. Kas lähiajal on plaanis mõõta liiklussagedust Haabsaare poolt tulles ka enne rahvuspargi külastuskeskust?

2) Milliseid töid on planeeritud sellele teele, et nii kohalikud elaniku kui rahvuspargi külalised saaksid liigelda ilma autosid lõhkumata?

3) Kas Puurina-Lüllemäe-Litsmetsa tee Kaika küla vahelisele lõigule on plaanis kõvakate ehitada?

Vastab Uno Püvi Transpordiametist:

Hetkel koostatakse kruusateedele katte ehituse plaanid üle-vabariigilise pingerea alusel (koostaja Tallinn), kus kindlasti arvestatakse kohalikku

liiklussagedust. 2021 aastal tehakse samuti liiklussageduse mõõtmisi. Töid teostab AS Teede Tehnokeskus Transpordiameti tellimisel. Millal mõõtmised toimuvad, seda ei oska öelda.

Teatan, et lähiaastatel on plaanis teostada teele 25245 Haabsaare-Saru km 0,0-4,6 kruusatee remont. Täpsema vastuse püsikatte ehituse kohta kruusateedele 25245 Haabsaare-Saru (lõik Haabsaare-Ähijärve) ja 23201 Puurina-Lüllemäe-Litsmetsa (lõik Haabsaare-Kaika) saate pöördumisel järgmisele aadressile info@transpordiamet.ee

Riigiteede 25245 ja 23201 kruuskatete seisukorrast palun teatada riigiinfo tasuta lühinumbril 1247. Seal tuleb teade koheselt hooldajale ja mulle. NB! Eelpool nimetatud lõikudele on tehtud tolmutõrje kloriidiga.

Karula regilaulud KIVIKE-se kogukonnaportaal

Mis on KIVIKE? KIVIKE on lühend Eesti Kirjandusmuuseumi virtuaalsest keldrist ehk failirepositooriumist (kivike.kirmus.ee). Lihtsamalt öeldes koondatakse sinna kirjandusmuuseumi arhiivides – Arhiiviraamatukogus, Eesti Kultuuriloolise Arhiivis ning Eesti Rahvaluule Arhiivis hoitavate erilaadiliste materjalide digitaalsed koopiad ning tänapäevased originaalid. See tähendab, et KIVIKESse on kogutud tohutul hulgal raamatuid, käsikirju, heli- ning videosalvestisi.

Nii on näiteks ERA käsikirjakogude keskmeele, Hurda, Eiseni ja Eesti Üliõpilaste Seltsi käsikirjadele lisaks digiteeritud ka väiksemaid käsikirjakogusid ning foto,

video- ja helikogu. Kuid pildi- ja helifailide lisandumise kiire tempo juures ei jõua järele andmesisestus – seni arhiivis paberile kirjutatud registrid ja kartoteegid vajavad kõik käsitsi sisestamist. Siiani ei ole leitud seda rahalaeva ega nobedate näppude armeed, kes selle hiiglasliku töö kui nõiaväel ära teeks. Ilma andmeteta on aga arhiivist eemal raske KIVIKESest huvitavat hõlpsasti leida – käsikirjad tuleks kõik läbi lehitseda ning helisalvestused läbi kuulata. Seepärast on andmeid sisestatud väiksemate teemade kaupa ning mitmesuguste projektide toel.

Karula kogukonnaportaalis on lisaks pärimusele ja lauludele ka vanu pilte. Fotol jutustajad Meta ja Leonhard Ilsjan Mägiste külast Pikanurme talust. Foto pärineb Kirjandusmuuseumi Valga piirkonna ekspeditsioonilt 1973. aastast. ERA, Foto 10606 < Karula, Mägiste k., Pikanurme t. - Mall Hiimäe (1973)

Mis on Kogukonnaportaal? KIVIKEse Kogukonnaportaal ongi loodud säärase väiksemate temaatiliste ainekogude korrastamiseks ja esitamiseks. Praegu on loodud 28 kogukonda – nii teemapõhiseid (näiteks Kuradipärimus, Kolhoosifolkloor, Perekonnanimelood) kui paikkonnapõhiseid (näiteks Kodavere veebivärv, Laiuse pärimus, Virumaa veebivärv).

Kogukond Vana Kannel. Karula regilaulud on loodud Karula regilauluväljaande koostamise käigus korrastatud materjali esitamiseks. „Vana kannel“ on Jakob Hurda algatatud regilauluseeria, mille igas osas esitatakse ühe kihelkonna kõik regilaulud. Seni on trükist ilmunud 14 osa. Karula „Vana kandle“ koostamist veab Liina Saarlo, kasutades Kristi Salve, Janika Orase ning Kanni Labi tuge ning Veera Pino eeltööd.

Karula regilaulude kogukonnalehel esitatakse kõik Karulast üles kirjutatud ja helisalvestatud regilaulud. Laulud on liikide ja tüüpide järgi sorteeritud, tähtsamad liigid (pulmalaulud, karjaselaulud, vaeslapselaulud jm) on esitatud eraldi alamlehtedel. Laulude loendist saab minna iga üksiku laulu juurde, avada laulu digiteeritud käsikirjalehe ning arvutisse

sisestatud teksti. Samuti saab näha laulude käsikirjalisi noodistusi ja kuulata helisalvestusi.

Eraldi lehtedel on toodud ka ülevaade Karula regilaulude varasemast kogumisloost ning kogujate loend. Esitatakse ka regilaulude kogujate kirju ning reisirju, mis avavad tähtsa osa omaaegsete rahvaluulekogujate maailmast – ning kindlasti toovad avastamisrõõmu praegustele Karula elanikele. Vanade kirjade ning reisirjade lugemisel peab mees pidama, et need peegeldavad toonaste inimeste mõtteilma ning ideaale, samas kui kirjaviis ning õigekiri on rahvaluulekogumise algusest saati palju muutunud.

Praegu on koostamisel ülevaade regilaulude esitajatest – nendest naistest ja meestest, kes vanavarakogujaile laule meenutasid ning ettegi laulsid. Nende panus on seda tähtsam, et kogumise ajaks – 19. sajandi lõpuks ning 20. sajandi esimeseks pooleks – olid regilaulud rahva laulurepertuaarist enamjaolt taandunud ja asendunud uuemate, lõppriimiliste lauludega. Laulikute nimekiri täieneb pidevalt, samuti lisanduvad elulooline teave. Oleme tänulikud kõigile Karula inimestele, kes oma esivanemaid Karula laulikute seas ära tunnevad ning nende kohta meile teavet saadavad.

Igaüks saab end ID-kaardi abil KIVIKEse kasutajaks registreerida ning seejärel lisada end ka Karula regilaulude kogukonna liikmete hulka. Kõik huvilised on oodatud tutvuma nii Karula regilaulude kogukonna materjalide kui ka kogu KIVIKESes leiduva rahvaluulevaramuga.

Kogukonnaportaalis avatud materjalide kasutamine õppe- ja teaduslikel eesmärgil on kõigile vaba. See tähendab, et igaüks võib siit Karula laule kuulata ja neid õppida. Kui on tahtmine laule mingil moel avaldada, siis peab ühendust võtma Eesti Rahvaluule Arhiiviga. Laulude kasutamisel on vajalik viitamine Kirjandusmuuseumile ning arvestamine autori- ning esitajaõigustega. Samuti ei peaks unustama märkida neid inimesi – rahvalaulude esitajaid ning kogujaid, tänu kellele meil nii suurepärased laulukogud kasutada on.

Karula Vana Kandle lehekülge on toetanud Eesti Kultuurkapital ja Eesti Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusprogramm.

*Liina Saarlo, Eesti Kirjandusmuuseumi
Eesti Rahvaluule Arhiivi teadur*

Ratsarännak Karulas

29. mail sai Karula maastikul näha võistlemas üle 100 hobuse. Erinevalt eelmisest aastast oli selle aasta võistlus rahvusvaheline ning toimusid ka Eesti Meistrivõistlused kestvusratsutamises. Kestvusratsutamine ehk ratsarännak on hobuse kiirus- ja vastupidavusvõistlus, mis paneb proovile ratsaniku maastikul ratsutamise oskused. Võistlused toimusid erinevatel distantsidel vastavalt raskusastmele 30-160 km. Nii eelmise kui selle aasta korraldatud võistlus, rajad ning külastuskeskus said palju kiidusõnu osalejatelt. Kestvusratsutajad oskavad hinnata mõnusaids metsateid ning maalilist loodust.

Mõned kommentaarid võistlusel osalejatelt:

„Kust sa küll nii imelise koha leidsid?“ olid eelmisel aastal võistlusel osalenud perekond Rohtlate esimesed emotsioonid võistlusrajalt finišisse naastes.

„Abivalmid ja lähedad kohalikud“ – Anne Rohtla

„Karula National Park is a perfect place for endurance riding. Ground, terrain, landscape, crivers culture“ – Ugne Zalieckiene (Leedu)

„Absolutely amazing place for endurance riding“ – Saana Nieminen (Soome)

„Miks vaid 1 võistlus aastas? Sellises kohas võiks olla mitu võistlust aastas!“

„So quiet and peaceful place, I have problems with sleeping. Over a long time I was able to get good rest, and in a place where I haven't been before“ – võistluse peakohtunik Maria Eriksson.

„Lemmik võistluskohtade top 3 kuulub Ähijärve kindlasti“ – Eesti Meister Kairit Järv.

Kaia Raidma

Ansi-Rõõmu
kl 14

Kaikamäe
kl 19

Vana-Hauka
kl 12

Ähijärve
kl 9

Kohalolemise teekond

ELURIKKAD RETKED VÄÄRT ELUPAIKADESSE 10. juulil

9.00 RETK JA HETK, et peatuda ja minna koos loodusfotograaf **Janek Joabiga** tema teise koju - **metsa**. Kokkusaamine Ähijärvel.

12.00 PAIGAMAAGIA JA LOOMING VANA-HAUKA TALUS. Retk **Navitrollaga**. Miks ta just selle koha valis elamiseks/töötamiseks või valis see koht hoopis teda...

14.00 ANSI-RÕÕMU TALU METSA- JA ÕUEATELJEE. Jane Remmi installatsioonid ja maalid - kuidas kujutada looduskogemust, omailmade paljusust looduses ning püüdu teiste liikidega suhelda.

Töötuba-seminar “Kuulates, haistes, vaadates ja kujutades metsa”. Avatud kodukohvik.

Retkedel ja töötubades osalemiseks pane kirja Lilian.Freiberg@keskkonnaamet.ee või tel. 5172646

19.00 KAIKAMÄEL MÕTTEMÕLGUTUSED KAASAMÕTLEMISEKS

Kuidas läbi erinevate kogemuste enda ja teiste elu väärtustada, mõtestada, leida tähendus? Algust teevad kunstnik Navitrolla, teoloog Karl Käsnapuu ja loomaökoloog Tuul Sepp.

9

Alakonnu talu taastamise lugu

Miks tegite sellise valiku, et vana maja fotode järgi otsustasite teha sarnase uue maja?

Vana elumaja põles maha 1989. a (kui ma ei eksi). Selleks ajaks kui ma selle koha 2007. a ostsin oli suurem osa õuest metsa kasvanud ja oli väga raske aru saada, kus kohas see maja vundament täpsemalt on. Kui tükk aega võtsas ragistada, siis oli võimalik üles leida vundament, kus kasvasid peal suured kased (20 cm läbimõõduga). Meil oli eriarvamusi teemal kui suure peaks uue maja ehitama ja kas see maja peaks olema ikka nii suur, kui vana maja vundament oli. Mina arvasin, et pole mõtet nii suurt maja ehitada, aga kaasa leidis, et siia suurte hoonete ja avara õuga talukompleksi ei sobi väiksem maja. Kui sai selgeks, et maja tuleb sama suur kui vana maja vundament, siis see oli täiesti iseenesest mõistetav, et tuleb samasse kohta ja samasugune (nii palju kui teada oli, milline see maja varem välja nägi). Meile ei tulnud isegi pähe, et oleks veel teisi võimalusi. Arhitektid, kes meie projekti üle vaatasid, küll pakkusid välja, et nad võiksid projekteerida midagi normaalset meie poolt planeeritu asemele, aga kahjuks ei teagi, milline see nende variant oleks olnud. Võib-olla veel parem.

Mis on sarnast ja erinevat võrreldes varasemalt seal asunud majaga? Millistest allikatest saite infot vana maja kohta?

Fotod saime Tarmo Murumetsa käest. Nendelt oli näha vundament, voodrilaudis, korstnad, aknad jmt. Uuel majal on küll täpselt sama ruudujaotuse ja proportsiooniga aknad, aga suuremad kui vanal majal. Verandast pole meil ühtegi pilti, see on

omalooming. Tubade paigutus on ka kindlasti teine. Projektijärgne väljanägemine on muus osas sama, mis vanal majal. Maja pole veel valmis, puudu on voodrilaudis ja vundamendi tellistest äär, eeskoda ja veranda. Kahtlustan, et projektijärgseid aknaluke (mis olid ka vanal majal olemas ja millest paari oli kasutatud vana, osaliselt põlenud suitsusauna eesruumi vooderdamiseks) ei tule meie majale mitte kunagi, aga eks aeg näitab. Vanal majal oli laastukatus, nüüd on kivikatus.

Kas oskaksite midagi soovitada neile, kes plaanivad uue maja ehitust?

Soovitan lugeda kaitsekorralduskava soovituslikke ehituspõhimõtteid, seal on igasugu väärt nõuandeid. Mulle tunduvad hoone puhul kõige olulisemad välisproportsioonid – kui kõrgus, laius, pikkus ja katusekaldenurk on paigas ja materjalid mõistlikud, siis väga valesti ei saa minna. Ja minu meelest võiks ka rahvuspargi spetsialistidega nõu pidada, sest ise ei pruugi kõigi asjade peale tulla ja kurb ju ka, kui pärast kallilt ehitatud hoone talukompleksi väga hästi ei sobi. Ilmselt keegi oma kodu müüma ei hakka, aga kompleksi terviklikkus annab kinnisvara hinnale kindlasti pikas perspektiivis palju juurde. Selles mõttes on isegi olulisem anda endast parim, et olemasolevad vanad hooned ära ei laguneks, sest sellist vana tagasi ei saa üksipuha kui palju peale maksad. Kui kompleksi mõni uus ja ebaõnnestunud hoone on ehitatud, siis saavad selle tulevased põlvkond ju vajadusel alati maha lammutada (nagu praegusel ajal tihti peale nõukaaegsete hoonetega tehakse), aga kui vana on läinud, siis on läinud. Eriti nutune on vanade kõrvalhoonetega, millel täna enam kasulikku rakendust ei ole. Selles osas tundub mulle igal juhul parem mõte see, kui vanale hoonele kasvõi kõige odavam plekk kauseks lüüa. Küll siis kunagi hiljem jõuab mõelda, kes (järgmine või ülejäämine põlv) ja mida selle hoonega veel tahab teha. See on palju parem lahendus, kui see, et vana hoone maha laguneb, sest korraliku katuse tegemiseks ei jagunud hetkel raha.

Kaili Preismann Alakonnu talust

Vanad küla- ja talunimed Kaika kandis – kujunemisloost ja kirjapanekustest 2

Sibula rehi. Foto: Karula rahvusparki arhiiv

Jätkame talunimed tutvustusega Kaika kandis.

Sibula

1685. a kaardil on talukoht olemas. Sibula nimi ilmub veel varem, aga mitte praeguses asukohas, vaid Jõeperä külas: 1627 *Sippola Juergens*, 1638 *Zipul Tydt*. 1688 oli Jõeperä külas jätkuvalt kaks sama lisanimega talu, aga Mändiku külas elas samuti *Sippolle Hans*. 1744 oli Hansu maa peal *Sibbola Jaan*, 1758 *Sibbola Hinrich*. 1805 oli selle nimega talusid kolm: *Sibbola Hindrich*, *Sibbola Mert* ja *Sibbola Jaan*. Mõisakaart talunimedega esitab nimesid *Murseppa* (Müürsepä) ja *Sibbola*, kruntide nimed on Nr. 77 *Sibbola Rein* ja Nr. 78 *Sibbola Ferdi*. Tänapäeval on nende talude nimed maakatastris *Mäe-Sibula* ja *Ala-Sibula*, mis läheb rahvalikult tuntud nimekasutusega hästi kokku.

Kaika

1685. a kaardil on talukoht olemas. 1688 on revisjonis Jõeperä küla all kirjas *Kagike Andres Thomas*, vakuraamatus *Kacke And. Tohm*. 1744 on revisjonis *Koicka Andres Märt*, 1758 *Kaicka Hinrich*, vakuraamatus: *Auf Kagicke Andres Thomas Land Kaicka Hinrich*. 1805 on vakuraamatus talud *Kaika Rein* ja *Kaika Jahn*. Kruntimisjärgsed nimed olid Nr. 69 *Kaika-Johan* ja Nr. 70 *Kaika Karli* [kaarli]. 20. saj traditsioonis tehti vahet perekonnanime abil: Kaika-Kaska ja Kaika-Koemõtsa. Praegu on Kaika-Kaska maakatastri nimeks *Kaika* ja Kaika-Koemõtsa hoonetealusel tükil *Kaika-Uku*. Üks hooneteta tükk selle talu maast kannab katastris mõisaaegset nime

Kaika-Kaarli, teine selle talu kuulsa peremehe, kunagise vallavanema Peeter Koemetsa nime *Kaika-Petri*.

Kaika nime on kirjutajad segi ajanud sama mõisa Kauksi lisanimega, nt 1782. a hingeloendis *Kaugsa Peter*. Kaika nimi pole tegelikult palju muutunud, ka 1688. a nimekujus võib *gi*-d lugeda kui *ji*-d [*kajike]. Nimi on küllalt vana ja kõige parem võiks olla võrdlus soome perekonnanimega *Kaikkonen*, mida on seostatud muinasgermaani isikunimega *Kaike*, *Gaiko*.

Püssä

1685. a kaardil on talukoht olemas, aga nimi Jõeperä külas on vanem: 1627 *Pysi Rein*, 1638 *Pusze Rein*. 1688 on selles kohas arvatavasti elanud hoopis *Tammast Hans* (vrd Tammistmägi, mis siiski jääb Püssält ca 1 km ida poole). 1744 on vakuraamatus: *Auf Tammaste Hans Land itzt Püssa Hinrich*. 1758 kirjutati *Puissa Lorent*. 1805 on kolm talu: *Püssa Johann*, *Püssa Margus* ja *Püssa Rein*. Kruntimisjärgselt Nr. 67 *Püssa Ernitz* ja Nr. 68 *Püssa Peter*. Rahvalikult tunti neid 20. sajandil kui Püssä-Laasi ja Püssä-Kohki talu. Tänapäeval on maakatastris nimed *Püssitalu* ja *Püssa*.

Küüdre

1685. a kaardil on talukoht olemas. Millise revisjonis leiduva talupoja järgi seda talu Rootsi ajal kutsuti, jääb selgusetuks. Alles hingerevisjonide algusest 1782 on kirjas *Wannacko Koldre Mert*, 1895 *Wannago oder Kõdre* ja uus peremees Jukk.

Vakuraamatus 1805 on kaks talu, *Ködre Mick* ja *Ködre Juck*. Mõisa talunimedega kaart esitab talurühma *Kodre*, krundikaart nimesid *Nr. 60 Köder Juhan* ja *Nr. 61 Köder Jacob*. 20. sajandi suulise traditsiooni nimed on Mäe-Küüdre (pn Pill) ja Ala-Küüdre (pn Valdek). Maakatastris on tänapäeval *Mäeveeru* ja *Köödre-Jakobi*.

Tähenduselt ei ole Küüdre nimi läbipaistev. Hääldeuse -üü on tekkinud võru keeles, kus kolmandas vältes muutub pikk -ö pikaks ü-ks. Saksa keele sõna *Köder* [kööder] tähendab sööta, peibutist, nt jahis või kalapüügis. Keskalamaksa *koder* (käändes võis häælduda ka [kööder]) tähendas hoopis lõualotti. See seletus haakub kirjpildiga *Koldre Mert*, sest ülemsaksa keele *Koller* on ajalooliselt tähendanud ka kraed, sarnaselt nagu inglise keele *collar* 'krae, kaelus'. Näib, et Küüdre nimi ei põhinegi eesnimel, nagu enamik vanu talunimesid, pigem on lisanimeks saanud 18. sajandil kohalikus saksa keeles tekkinud hüüdnimi.

Härmä

1685. a kaardil on talukoht olemas. Kaks peremeest (poolemeest) on siis kandnud *Sibula* lisanime. 1744. a revisjonis on rootsiaegse ja uue peremehe nimi *Sibbola Jaan itzt Herma Thomas*. 1758. a revisjonis on kirjas *Sibbola Herma Thomas*. Härmä lisanimi 18. sajandil on tavaliselt saadud eesnimest *Hermann* (Häärmann). Kui Rootsi ajal oli peremehi kaks, siis 1805. a oli juba viis talu, kõigil lisanimi *Herma*. Üks nendest kohtadest sai hiljem talunime Tiidu.

Härmä külla jäi pärast kruntimist kolm talu: *Nr. 64 Herma noor Davit*, *Nr. 63 Herma wanna Davit* ja *Nr. 62 Herma Peep*. Esimest neist kutsuti 20. sajandil Mäe-Härmä, teist Ala-Härmä. Mõlema talusüdame uued katastrinimed on kirjutatud võrupäraselt vokaalharmoonias: *Härmä* ja *Härmätalo*. Kolmas

talukoht, tänapäeval hooneteta, mida suuliselt eristati perkonnanime abil – Härmä-Hermlini – kannab katastris mõisaaegset nimekuju *Herma-Peebu*.

Suuresõõru

Ka siin on 1685. a kaardil talukoht olemas, Suuresõõru-Kaska talu kohal. 19. sajandil valminud mõisakaardile pole Suuresõõrule asustust märgitud, kuid Tiganiku talu kohal on karjamõis nimega *Hini*. Dokumentidest võib taastada järgmise nimeahela: 1688 *Sippolla Henno*, 1744 *Sibbola Hinno Mick*, 1758 *Sibbola Hinni Jaan*, vakuraamatus *Auf Sibbola Henno Land Sibbola Hinni Jaan*. 1805. a vakuraamatus on kolm talu: *Hinni Jacob*, *Hinni Michel* ja *Hinni Mert*.

Kruntimisaegsel kaardil on reeglipärase numeratsiooniga *Nr. 112 Hinni oder Tiganiko* ja suuremate numbritega *Nr. 265 Sureserre noor Karli* ja *Nr. 266 Sureserre wanna Karli*. Siit nähtub, et 17. sajandi asustus vahetas asukohta, 19. sajandi alguseks oli kogu Hinni nime kandev asustus praeguse Tiganiku talu kandis ja alles kruntimise ajal mõõdeti taludeks ka vahepeal tühi olnud maa – suur sõõrd –, mis tähendab eesti kirjakeeles suurt alemaad, kohta, kus põlispõldu pole.

Karula koguduse personaalraamat 1837–1895 aitab seda teooriat kontrollida: talurühm *Hinni oder Sure-Sare oder Tiganigo*. Perekonnanime *Pantolon* kandjad on Suuresõõru-Hinni talus elanud vähemalt talude kruntimisest alates.

Tänapäeval on ühel kahest Suuresõõru talust rahvalikule kasutusele vastav nimi – *Suuresõõru-Kaska*. Teisel, Pantaloni kohal, on nimi, mis viitab ajaloolisele pärimisele Hinni talurühmast, kuid kahjuks on sõna -sõõru kirjutatud vanas kirjaviisis: *Suuresere-Hinni*.

Evar Saar, Võru Instituudi teadur

Loeme üle Karula pääsukesed!

Keskonnaamet ja Eesti Ornitoloogiaühing kutsuvad juuli esimesel nädalal või terve suve jooksul üle lugema oma talu pääsukesi.

Eestis pesitseb kolme liiki pääsukesti: suitsu-, räästa ja kaldapääsukesed. Ootame infot kõikide kohta. Mitu pesa on teie talus, millal kooruvad pojad ja millal pojad pesast välja lendavad. Ka teave, kui pääsukesti teie õuel ei pesitse, on oluline kirja panna. Pääsukeste toimetamist on tore jälgida, aga lisaks annab vaatluse kirjapanek väärtuslikku teavet pääsukeste käekäigust. Lehe vahel on ankeet, mille saate tuua Karula rahvusparki külastuskeskusesse või sisestada andmed Leguluse loodusvaatluste andmebaasi.

Suitsupääsukesed. Foto: Mati Kose.

Ähijärve kui unistus

Ma olin üks nendest õnnelikest ja privileegiritud linnalastest, kes käis küll koolis Tallinnas, kuid kellel oli võimalus veeta kõik oma koolivaheajad maal, täpsemalt, oma vanavanemate juures Ähijärve ääres Karula rahvuspargi südames. Ehkki Ähijärve ääres olin ma ainus laps, ei tundnud ma kordagi igavust, vastupidi, lõputud metsad ja Ähijärv ise pakkusid palju avastamisrõõmu, meie majahoovist sai minu kujutluses olümpiastaadion, kus ma pihlakaoksaga oda viskasin, mulla sisse kaugust hüppasin ning üle värskest niidetud heinakuhjade tõkkeid jooksin.

Vanaema ja vanaisaga Ähijärve ääres.

Foto: Kaspar Kurve erakogu

Igal hommikul jooksin ma suure elevusega põllu peale, kus naabrinaine Virve oma lehma lüpsma hakkas. Olin alati kohal koos suure kulbiga ja sõin sooja piimavahtu vaat et nõrkemiseni. Pea igal õhtul käisin vanaisale peale nagu uni ja palusin tal rääkida oma nooruspõlvest Ähijärve ääres. Tänu vanaisale õppisin armastama seda imelist loodust, mis meid ümbritseb, õppisin tundma parimaid seene- ja kalastuskohti, lugusid ammu kadunud taluperemeestest- ja naistest ning nende eludest ja palju muud – see kõik pakkus mulle sama palju põnevust, kui mu tolleaegse lemmikkirjaniku J. Verne'i seiklusromaanid.

Ma mäletan, kuidas ma kadestasin seda, et vanaisa sai juba 5-aastaselt karjas käia ja palusin pisarsilmi vanaemalt-vanaisalt, et meie ka loomad võtaksime. Isetehtud kaardile olin ma märkinud potentsiaalsed heinamaad, kus ma vaimusilmas juba pikki päevi murul lesides ning võileibu nosides veetsin. Igapäevane teekond kooli 1903ndatel, mis asus 5km kaugusel ning mida käidi alati jala, ikka Saarijärvest ja Sibula järvest mööda Kaika poole, tundus samuti oluliselt põnevam ja inimlikum kui kahe bussiga Prantsuse Lütseumisse sõit Tallinnas. Umbes 6-aastaselt avastasin ma endas kire, mis ei ole siiani kuhugi kadunud – see on kukeseente

korjamine. Meil olid vanaisaga alati võistlused, et kumb meist rohkem kukeseeni korjab. Vanaisa oli alguses edukam, eelkõige seetõttu, et tal oli aastaid kogemusi ja ta teadis täpselt, kus parimad kukeseenekohad asuvad. Mina hiilisin vanaisal salaja järel ning õppisin kõiki neid metsatukkasid peensusteni tundma ja õige pea korjasin juba nii palju seeni, et sain kokkuostust piisavalt raha, et endale ise kompvekke, limonaadi, jäätist ja muid maiustusi lubada.

Üks nädala tähtsündmustest oli autopoe tulek. Kohalikud kogunesid suure Pärna alla Maseri talu teetsal juba tunnike enne lavka saabumist, kus arutati viimaseid sündmusi, jagati erinevatel teemadel näpunäiteid ja aeti lihtsalt lõbusalt juttu. Kahjuks olen ma unustanud poemüüja nime, aga ma mäletan, et tegu oli fenomenaalse müügiinimesega. Kui ema saatis mind leiba ja juustu ostma, tulin mina tagasi ka rosinasaiade, suitsusinkide ja jumal teab millega veel.

Isegi asjad, mis teoreetiliselt tunduvad ebameeldivad, suutsin ma enda jaoks talutavaks teha. Minu üks töödest oli kartulimardikate korjamine. Selle jaoks anti mulle pooleliitrine purk. Mina võtsin omakorda vihiku, kus hakkasin arvet pidama, kui kiiresti ma purgi mardikaid täis saan. Seega kaasnes iga põllul käiguga paras ports hasarti ja adrenaliini, lisaks sai töö alati kiiresti ja üsna korralikult tehtud. Mina ülesanne oli ka meie perele ning naabritele ajalehtede toomine postkastist, mis asus poole km kaugusel. Selle aja jooksul lugesin ma alati naabrite Postimehe ruttu läbi ja vuristasin vanaemale-vanaisale sealsed tähtsamad uudised kodus ette.

Vanust on aastatega paratamatult juurde tulnud, aga armastus Ähijärve ja siinse kandi vastu on ainult kasvanud. Pärast keskkooli lõpetamist veetsin 12 aastat välismaal – õppisin Inglismaal ja Prantsusmaal, töötasin ja elasin lisaks neile kahele riigile veel Itaalias, Belgias ja Hollandis.

Mõned aastad tagasi tabasin end mõtlemast, et kõige kallimad inimesed ning kõige kallimad kohad asuvad Eestis ning kolisin siia tagasi. Esimesed kaks aastat töötasin Tallinnas, kuid sättisin oma elu nii, et sisuliselt kõik vabad hetked sain veeta Ähijärve ääres. Soov maale kolida aina suurenes ning umbes aasta tagasi tegingi selle teoks ja pole seda sekundiski kahetsenud. Siin on niivõrd ilus, et seda sõnadesse panna on võimatu. Milline õnn on elada enda jaoks maailma parimas kohas. Milline õnn on elada Ähijärvel!

Kaspar Kurve Männituka talust

30. juuli
ÄHIJÄRVEL

11:00 Ähijärve REGATT
Lisainfo: regatil osalemiseks telefonil 517 2646 (Lilian)

14:00 Taimetrüki õpituba (eelregistreerimisega)

Kell 19:00
SIMMAN
ANSAMBEL PÄRLIN

ÕLLEMEISTRID!
Aeg on ankrud välja otsida.
Jagamisele läheb tiitel
„KARULA ÕLLEMEISTER 2021“

Laua katame ühiselt – võtke kaasa head ja paremat.
Lisaks on avatud Leno takobaar (kaasa sularaha).
Toetavad Keskkonnaamet ja RMK.

Taimetrükk
30. juuli 2021
kell 14.00-17.00

Tekstiilikunstnik Janika Solmann
Taimseid pigmente ja taimi
kasutades trükime riidest kotile
mustreid
Osalustasu: 20€
Pane ennast kirja tel. 517 2646 (Lilian)
Koolitust toetab Keskkonnaamet

10.-13. augustil toimub KARULA NOORTE LOODUSKAITSJATE LAAGER. Kirjapanek kuni 26. juunini registreerimisvormil: <https://forms.gle/NMwhfGsyvYyXw5cl9> Laagrit korraldab Keskkonnaamet, lisainfo: Helen Kivisild, tel 5251552. Laager on tasuta.

8.augustil algusega kell 11 toimub Karula rahvusparki külastuskeskuse ümbruses peredele ja sõpruskoostöödele mõeldud **MAASTIKUMÄNG**. Osalema pääseb 10 võistkonda, igas 3-4 liiget, neist vähemalt 1 täiskasvanu. Distsantsi pikkus u 6 km. Lisainfo ja registreerimine tel. 53978117 (Eleri Dräbtsinski). Korraldaja: Naiskodukaitse Antsla jaoskond ja RMK.

3.-5. septembril toimuvad **SEENEPÄEVAD**. Saab käia seeneretkedel Veiko Kastanje ja Tõnu Ploompuu juhendamisel, uudistada seenenäitust ja lasta määrata enda toodud seeni. Üritus on tasuta, lisainfo karula.teabepunkt@rmk.ee või telefonil 5110658 (Merike). Korraldaja: RMK

TARUPETTÄI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT

KESKKONNAAMET

Täname kõiki autoreid ja kaasamõtlejaid!

Infoleht ootab avaldamiseks artikleid, arvamusi, meenutusi kohalikelt elanikelt. Kirjatükid palume saata e-kirjaga Helen.Kivisild@keskkonnaamet.ee või tuua paberil Ähijärve külastuskeskusesse.

Tarupettäi koostajad: Lilian Freiberg, Helen Kivisild, Merike Tsimmer

RMK Karula teabepunkt on avatud
1. mai kuni 1. september E-P 10-18.

Aadress: Ähijärve küla, Antsla vald, 66420
Võrumaa
Telefon: 782 8350

Keskkonnaamet:

Maahoolduse spetsialist **Kadri Kuusksalu** tel. 5340 8012
Looduskasutuse vanemspetsialist **Pille Saarnits** tel. 523 3848
Keskkonnateabe spetsialist **Helen Kivisild** tel 525 1552
Kultuuripärandi spetsialist **Lilian Freiberg** tel. 517 2646
Metsanduse juhtivspetsialist **Tiina Jüris** tel. 510 9316
Jahinduse peaspetsialist **Margo Tannik** tel. 516 0148
Looduskaitse juhtivspetsialist **Märt Holtsmann** tel. 513 8171

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK):

RMK külastuskeskuse teabejuht **Merike Tsimmer** tel. 5110658
RMK loodusvaht **Mati Urbanik** tel. 529 0388

Tarupettäi on trükitud keskkonnasõbralikule paberile.
Lehte annab välja Keskkonnaamet